

Aan Provinciale Staten

ONDERWERP	Provinciaal programma Wonen en Werken - derde cyclus	TELEFOONNUMMER	+31611715221
DATUM	31-10-2023	E-MAILADRES	tamar.leene@provincie-utrecht.nl
DOCUMENTNUMMER	UTSP-1494042740-26404	DOMEIN/OPGAVE	SLO
VAN	Tamar Leene	TEAM	SRO
BIJLAGEN	Geen	PORTEFEUILLEHOUDER	Van Essen

Geachte dames en heren,

Essentie / samenvatting:

Via deze brief wordt u geïnformeerd over de planning en de aanpak van het derde Provinciaal Programma Wonen en Werken (PPWW). Ten grondslag aan dit programma ligt het Kader Provinciaal Programma Wonen en Werken (Kader) dat wij in maart 2024 ter vaststelling aan u willen voorleggen, nadat we hierover afstemming hebben gehad met de gemeenten en regio's. Op basis van dat Kader gaan wij met de regio's en gemeenten in gesprek om te komen tot een Ontwerp PPWW, waarbij wij invulling geven aan de programmering van nieuwe woon- en werklocaties binnen de kwalitatieve en kwantitatieve randvoorwaarden zoals gesteld in het Kader. Het streven is dit Ontwerp PPWW en de bijbehorende PlanMER in oktober 2024 vast te stellen en voor eenieder ter inzage te leggen. Het definitieve PPWW zal naar verwachting in februari 2025 worden vastgesteld.

Inleiding:

In de Omgevingsvisie en Interim Omgevingsverordening is opgenomen dat voor de locatiekeuze voor wonen en bedrijventerreinen gewerkt wordt via de systematiek van regionale programmering. Dit is een cyclisch proces waarbij gemeenten en provincie samen in regionaal verband toewerken naar een programma. Op 4 juli 2023 hebben wij het tweede PPWW (PPWW23) vastgesteld. Wij hebben u daar toen via een statenbrief over geïnformeerd. In die statenbrief hebben wij ook aangekondigd dat wij u na het zomerreces zouden informeren over de planning en aanpak van de derde cyclus. Dat doen wij via deze brief. Dit onderwerp maakt deel uit van de Strategische College Agenda, die wij u in november zullen toezenden.

Provinciaal Programma Wonen en Werken

Het PPWW is een programma onder de Omgevingswet. Op 9 februari 2022 hebben Provinciale Staten de Werkwijze programma's en projectbesluiten i.h.k.v. de Omgevingswet vastgesteld. Het vaststellen van een omgevingswetprogramma is een bevoegdheid van Gedeputeerde Staten. Daarbij is voor het PPWW de keuze gemaakt om voorafgaand aan het programma eerst een Kader door Provinciale Staten te laten vaststellen, waarbinnen het programma dient vormgegeven worden.

In lijn met de omgevingsvisie wordt het PPWW in nauwe samenwerking met de gemeenten en de drie regio's (U16, Amersfoort en Foodvalley) opgesteld. De afgelopen maanden is de totstandkoming van het (2e) PPWW23 geëvalueerd (intern ambtelijk en bestuurlijk en extern ambtelijk) en mede op basis van de uitkomsten de onderstaande aanpak en planning gemaakt.

Uitkomsten evaluatie

Parallel aan de afronding van het PPWW23 hebben wij een evaluatie uitgevoerd waarbij interne en externe (gemeenten/regio's) partners betrokken bij het proces van regionaal programmeren de mogelijkheid hadden te reflecteren op het proces. Aan externen is daarbij de mogelijkheid geboden om deel te nemen aan een evaluatiegesprek of een formulier in te vullen. In het totaal heeft een beperkt aantal gemeenten de evaluatie ingevuld. Navraag bij gemeenten die de evaluatie niet hebben ingevuld geeft het beeld dat gemeenten of te weinig tijd hadden om de evaluatie in te vullen of geen zwaarwegende punten hadden. Onderstaand treft u de belangrijkste uitkomsten uit de evaluatie.

In de evaluatie zijn de ervaringen van de partners (provincie, regio's, gemeenten) met betrekking tot het proces van regionale programmering geïnventariseerd en geanalyseerd. Op basis hiervan zijn leerpunten benoemd, die zijn verwerkt in de aanpak en planning voor de derde cyclus. De evaluatie richt zich op de organisatie van het proces, wijze van overleg en besluitvorming en op de vraag of de juiste onderwerpen op de juiste wijze in het programma zijn opgenomen. De evaluatie is door de provincie zelf uitgevoerd.

In algemene zin valt op dat er een spanningsveld zit tussen aandacht voor kwaliteit, zorgvuldigheid, draagvlak en ambtelijk/bestuurlijke drukte enerzijds en anderzijds de wens om snel duidelijkheid te krijgen. Onderstaand treft u een overzicht van de belangrijkste uitkomsten uit deze evaluatie

Uitkomsten ten aanzien van het proces

- Er is behoefte aan meer/regelmatigere snelkooksessies (sessies waarbij door gemeenten voorgestelde uitbreidingslocaties in een relatief kort tijdsbestek ambtelijk worden beoordeeld op kansrijkheid). Daarbij geven gemeenten aan ook graag de mogelijkheid te hebben om zelf mondeling locaties toe te lichten en daarover in gesprek te gaan.
- Er zijn vraagtekens bij de meerwaarde van de regionale programma's als zelfstandig document. Dit proces kost veel tijd en gemeenten stellen zelf deze regionale programma's ook niet vast. Een mogelijke efficiencywinst kan worden behaald door deze tussenstap over te slaan en direct aan de regionale programma's als onderdeel van het PPWW te werken.
- Gemeenten willen graag betrokken worden bij de totstandkoming van het Kader waarbij ruimte is voor een open dialoog. Een aantal gemeenten had het gevoel dat het regionaal programma als gezamenlijk product werd gecommuniceerd, terwijl het Kader dat leidend was voor de inhoud van dit programma door de provincie vooraf was vastgesteld. Gemeenten vonden het lastig dat dat op punten niet meer bespreekbaar was.
- De MER-beoordeling zou eerder in het proces beschikbaar mogen komen. Dan kunnen de uitkomsten beter worden betrokken bij de besluitvorming over uitbreidingslocaties en het stellen van voorwaarden.
- De communicatie over de totstandkoming en planning (intern en extern) dient verbeterd te worden. De communicatie over de totstandkoming en planning (intern en extern) biedt ruimte voor verbetering. Een digitale vindplaats waarin het proces en documenten terug te lezen zijn zou meerwaarde hebben.
- Er is aandacht gevraagd voor rust en voorspelbaarheid in het proces. Op bestuurlijk niveau wordt gevraagd ook aansluiting te zoeken met bestaande regionale overleggen.
- Er is aandacht gevraagd voor de lange termijnplanning en programmering.

Uitkomsten ten aanzien van de inhoud van het PPWW

- De afgelopen twee versies van het PPWW waren nog niet in lijn met het Digitaal Stelsel Omgevingswet. Het nieuwe PPWW24/25 dient wel volgens deze normen te worden opgesteld en dient tevens te zorgen dat ook de voorgaande programma's hieraan voldoen.
- Op het gebied van wonen is door enkele respondenten gevraagd of in een volgend programma ook gestuurd kan worden op doelgroepen (n.a.v. de wet Versterking Regie Volkshuisvesting die in ontwikkeling is).
- Op het gebied van werken is aandacht gevraagd voor het in beeld brengen van de vervangingsvraag die ontstaat door het transformeren van bestaande bedrijventerrein.
- Aandacht is gevraagd voor de inhoudelijke en procesmatige samenhang met de woondeals.
- Aandacht is gevraagd om ook voor wonen door te programmeren voor periode na 2030 (voor werken gebeurt dit al) en daarbij ook rekening te houden met ontwikkelingen die al voorzien in de 3 verstedelijkingsstrategieën (Utrecht Nabij, Regio Amersfoort Centraal en de Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley)
- Aandacht is gevraagd voor de programmering van flexwoningen.

- Aandacht is gevraagd voor een adaptieve vorm van programmering.

Van regionale programmering naar provinciale programmering van woon en werklocaties.

Mede op basis van de uitkomsten van de evaluatie is een aanpak en planning gemaakt voor het volgende PPWW. Anders dan in voorgaande cycli werken we daarbij niet meer eerst aan drie losse regionale programma's waarvan we vervolgens de essentie samenvatten in een programma, maar kiezen we ervoor om gelijk toe werken naar een programma op provinciaal niveau. Vandaar dat we in dit plan van aanpak niet meer spreken over "regionale programmering" maar over "provinciale programmering". Deze naam sluit beter aan bij het uiteindelijke eindproduct en geeft ook helder weer dat het een provinciaal proces is waarover uiteindelijk ook op provinciaal niveau wordt besloten. Binnen dit proces blijft het regionale schaal niveau wel van groot belang en zullen we ook nauw blijven samenwerken met de gemeenten en regio's om te komen tot een gedragen programmering.

Daarbij willen we in deze cyclus ook kijken naar plannen die al zijn opgenomen in de verschillende verstedelijkingsstrategieën en gebiedsonderzoeken en de mogelijke bijdrage die deze plannen kunnen leveren aan de bouwopgave in de provincie. Het gaat daarbij om ontwikkelingen die nu nog niet geprogrammeerd zijn, maar waarvan het waarschijnlijk is dat daar op termijn wel ontwikkelingen plaats gaan vinden. Door deze potentie beter in beeld te brengen en nu al getalsmatig mee te nemen in de programmering, ontstaat een scherper beeld waar in de regio's nog behoefte is aan extra ruimte voor wonen en werken. Op die manier kunnen we als provincie gericht sturen en nog meer aansluiten bij de verstedelijkingsprincipes uit de omgevingsvisie. Ook willen we maatschappelijke en volkshuisvestelijke afwegingen meenemen in de programmering. Het proces van het versnellen van de realisatie van reeds geprogrammeerde woningbouwlocaties valt onder het [Uitvoeringsprogramma Versnelling Woningbouw](#).

Derde cyclus op hoofdlijnen

In de periode november/december zullen wij de aanpak en planning bespreken in de drie regio's (Regio U16, Regio Amersfoort, Regio Foodvalley). In het plan van aanpak worden ten opzichte van voorgaande rondes enkele aanpassingen/aanscherpingen in het proces voorgesteld. De belangrijkste procesmatige aanpassingen zijn:

- We benaderen alle gemeenten voor een (ambtelijk) startgesprek, waarbij we vooruitblikken op het te doorlopen proces. Hiermee proberen we te ondervangen dat gemeenten door miscommunicatie belangrijke processtappen missen.
- Het Kader bespreken we voorafgaand aan de agendering in Provinciale Staten ook op bestuurlijk niveau ook (in regio verband) met de gemeenten, zodat we eventuele aandachtspunten mee kunnen worden gegeven in het Statenvoorstel en u deze punten kunt betrekken de besluitvorming over het Kader.
- We maken geen afzonderlijke regionale programma's maar integreren de regionale programma's direct in het PPWW. Daarmee voorkomen we dubbel werk.
- We starten eerder in het proces met de PlanMER, zodat de uitkomsten beter kunnen worden meegewogen bij de uiteindelijke programmering.
- We streven er naar elk half jaar een zogenaamde snelkooksessie te organiseren, zodat gemeenten vroegtijdig een beeld hebben bij de kansrijkheid van door hun beoogde uitleglocaties.
- We maken zoveel mogelijk gebruik van bestaande overlegstructuren en processen.

Ook inhoudelijk komen er uit de evaluatie aandachtspunten, zoals aandacht voor de programmering van vervangingsvraag (bedrijventerreinen), adaptief programmeren en de planningshorizon voor woningen. Deze inhoudelijke aandachtspunten nemen wij mee bij het opstellen van Kader, dat wij in maart aan u ter vaststelling willen voorleggen.

Planning derde cyclus

Voor het proces hanteren wij daarbij de volgende planning op hoofdlijnen. Op basis van de gesprekken in de regio's kan deze planning op onderdelen nog worden aangepast. Indien daar significante wijzigingen uit voortkomen, zullen wij u daar bij de behandeling van het Kader over informeren.

Juni – oktober 23	Evaluatie en plan van aanpak
November 23 - januari 24	Afstemming regio's over proces en Kader

Maart 24	Besluitvorming over Kader PPWW in Provinciale Staten
Maart – september 24	Opstellen Ontwerp PPWW en PlanMER
Oktober – november 24	Vaststelling Ontwerp PPWW en PlanMER door GS en terinzagelegging (6 weken)
Februari/maart 25	Vaststelling definitief PPWW

Samenhang met de behoefteraming bedrijventerreinen en kantoren

Belangrijke input voor aanpassing van het Kader PPWW zijn de resultaten van de behoefteramingen bedrijventerreinen en kantoren. De resultaten van deze ramingen (inclusief duiding van mogelijke beleidskeuzes die hieruit volgen) zullen begin november per statenbrief aan u worden toegestuurd. Gezien het technische karakter van de behoefteramingen zal er ook een informatiesessie worden georganiseerd op 22 november 2023.

Samenhang met de Woondeals

In 2023 zijn voor de drie regio's woondeals ondertekend, waarin afspraken zijn gemaakt over de bouw van ten minste 83.500 woningen in de periode 2022-2030. Hiermee levert de Provincie Utrecht een stevige bijdrage aan de aanpak van het landelijke woningtekort. Uit de laatste PRIMOS-rapportage (juni 2023) blijkt dat in de periode 2022-2030 op landelijk niveau meer woningen (981.000 in het totaal) nodig zijn om het woningtekort terug te brengen. Dat zijn landelijk meer woningen dan afgesproken in de huidige woondeals. Vanuit het ministerie van BZK is daarom de aankondiging gedaan dat zij nieuwe afspraken willen maken met de provincie en regio's over het woningbouwprogramma. Als provincie zetten we in op het zoveel mogelijk verbinden van het proces van provinciaal programmeren met het herijken van de woondeal. Daarmee kan op gedegen wijze invulling worden gegeven aan het verzoek van BZK en maken we efficiënt gebruik van de beperkte ambtelijke capaciteit.

Vervolgprocedure / voortgang:

In maart 2024 zullen wij het statenvoorstel voor het Kader aan u voorleggen. Dit Kader is de basis voor het volgende PPWW. Vaststelling van het definitieve (3^e) PPWW door GS is voorzien in februari 2025.

In het Kader zullen wij ook een reflectie geven op de langetermijn planning voor provinciaal programmeren. Ten grondslag aan het proces van het programmeren ligt de wens om meer flexibel en adaptief in te spelen op de behoeften aan woon- en werklocaties in de provincie en samen met gemeenten en regio's hierop te kunnen sturen. Oorspronkelijk was daarbij het streven elk jaar een nieuw PPWW vast te stellen. Terugkijkend op de afgelopen twee cycli constateren wij dat dit niet haalbaar is. Een breed gedragen en doorwrocht programma dat voldoet aan de vereisten van een Omgevingswegprogramma (inclusief terinzagelegging) en kaderstelling vooraf door PS, vraagt een langere doorlooptijd. In onze komende gesprekken met de regio's willen wij kijken hoe zij tegen dit vraagstuk aankijken en onze eigen mening hierover vormen. Een mogelijkheid die wij daarbij ook willen onderzoeken is de mogelijkheid om op basis van één door PS vast te stellen Kader meerdere programma's vast te stellen. Een dergelijke aanpak zou ons in staat kunnen stellen zowel in 2025, 2026 als 2027 een PPWW vast te stellen. Wij gaan deze mogelijkheid de komende periode verder verkennen, onder andere in gesprekken met de regio's. Op basis hiervan zullen wij u in februari 2024, als onderdeel van het statenvoorstel over het Kader, een voorstel voorleggen over deze langetermijnplanning. Daarbij betrekken wij ook de mogelijke gevolgen van de van de ontwikkeling zijnde Wet versterking regie op de volkshuisvesting.

Ook zullen we daarbij naar aanleiding van de zienswijzen op de Ontwerp 1e wijziging Omgevingsverordening

Provincie Utrecht aangeven op welke wijze we invulling willen geven aan de programmering van flexwonen in de provincie en de rol die het PPWW daarbij kan spelen.

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

Voorzitter,
mr. J.H. Oosters

Secretaris,
mr. drs. A.G. Knol-van Leeuwen